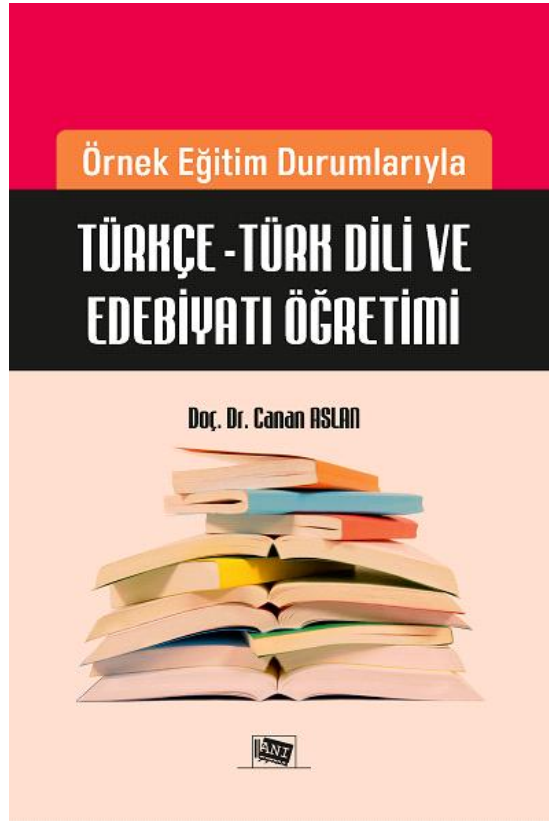

YAYIN DEĞERLENDİRME:

ASLAN, C. (2017). *Örnek Eğitim Durumlarıyla Türkçe-Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Book Reviews: ASLAN, C. (2017). *Örnek Eğitim Durumlarıyla Türkçe-Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Nuray KÜÇÜKLER KUŞCU*

---

* Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı- İstanbul nurayk@istanbul.edu.tr

Doç. Dr. Canan Aslan tarafından yazılan *Örnek Eğitim Durumlarıyla Türkçe-Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi* başlıklı kitap 2017 yılında yayımlanmıştır. Yazarının çeşitli makalelerinin ve bildirilerinin derlenmesiyle oluşturulan kitap altı bölüm, 186 sayfadan oluşmaktadır.

Türkçe ve Türk dili ve edebiyatı öğretiminde göz önünde bulundurulması gereken en önemli nokta bu alanların öğretiminin beceriye dayanması gerektiğidir. Beceriye dayalı bir öğretimi sağlayacak olan ise öğrencilerin okuma, dinleme, görsel okuma, konuşma, yazma ve görsel yazma beceri alanlarının geliştirilmesine yönelik eğitim durumları oluşturmak ve uygulamaktır. Böylesi eğitim durumu örnekleri, dil ve edebiyat alanlarının öğretiminin salt bilgiye dayalı alanlar olmadığını somutlaştırmış olacaktır. Canan Aslan'ın Türkçe ve Türk edebiyatı alanlarının öğretimine dair ortaya koyduğu kuramsal düşünceler ve bu düşünceler üzerinde temellenen eğitim durumu örnekleri, dil ve edebiyat öğretiminin yukarıda değinmiş olduğumuz bilgiden çok beceriye yönelik olma durumunu ortaya koymaktadır.

Örnek Eğitim Durumlarıyla Türkçe-Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi başlıklı kitap altı bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler sırasıyla *Türkçe ve Edebiyat Öğretiminin Amaçları Önemi ve İlkeleri*, *Türkçe ve Edebiyat Öğretimi Ortamlarında Özerk Benlikli Birey Yetiştirme*, *Türkçe ve Edebiyat Öğretimi Ortamlarında Düşünce Becerilerini Geliştirme*, *Türkçe ve Edebiyat Öğretimi Ortamlarında Dilbilgisi Öğretimi*, *Türkçe ve Edebiyat Öğretimi Ortamlarında Düşünme Becerilerini Geliştirme*, *Türkçe ve Edebiyat Öğretimi Ortamlarında Dilbilgisi Öğretimi*, *Türkçe ve Edebiyat Öğretimi Ortamlarında Güldürü Fıkraları*, *Türkçe ve Edebiyat Öğretimi Ortamlarında Kısa Filmler* başlıklarını taşımaktadır.

Türkçe ve Edebiyat Öğretiminin Amaçları Önemi ve İlkeleri başlığını taşıyan birinci bölümde Türkçe ve edebiyat öğretiminin amaçları ve önemi ele alınmış; Türkçe ve edebiyat öğretimi ortamlarında göz önünde bulundurulması gereken temel ilkeler tartışılmıştır. *Türkçe/Türk Dili ve Edebiyatı Öğretiminin Amaçları ve Önemi* başlığını taşıyan ilk alt bölümde Türkçe ve edebiyat öğretiminin temel amacı, “çeşitli türdeki metinler aracılığıyla öğrenciyi dilinin tüm olanaklarıyla, zenginlikleriyle, eğilim, incelik ve güzellikleriyle buluşturmak, böylece onun dilini hem geliştirmesini hem sevmesini hem de güvenle kullanır duruma gelmesini sağlamak” olarak belirtilmektedir. (Aslan 2017: 1) Birinci bölümün *Türkçe ve Edebiyat Öğretimi Ortamlarında Göz Önünde Bulundurulması Gereken Temel İlkeler* başlıklı ikinci alt bölümünde ise başlıkta adı geçen bu ilkeler şu şekilde özetlenebilir: Türkçe ve edebiyat

öğretimi ortamlarında temel kaygı kuramsal bilgiler vermek olmamalı; öğrencilerin bu bilgileri yaşamla ilişkilendirerek öğrenmeleri sağlanmalıdır. Türkçe ve edebiyat öğretmenleri çağdaş anlayışla yapılandırılmış öğretimin amacına uygun eğitim durumları hazırlayabilmelidir. Öğretmenler, öğrencilerini öğrenmeleri konusunda yüreklendirmeli, onların düşüncelerinde özgürleşmelerini sağlamalı, başarılı yanlarını takdir etmeli ve özgüvenlerini sarsacak davranışlarda bulunmamalıdır. Türkçe ve edebiyat öğretmenleri anlama ve anlatma becerilerini geliştirecek etkinliklere eşit oranda yer vermelidir. Öğretmenler metin seçiminde dikkatli davranmalı, öğrencilerini farklı metin türlerinden nitelikli örneklerle buluşturmalıdır. Öğrencilerin sorular yoluyla metnin derin yapısındaki anlamları bulması sağlanmalıdır. Derslerdeki etkinlikler de sorular gibi işlevsel olmalı, öğrencilerin yaratıcılıklarını ve bireyleşmelerini destekleyecek nitelikte olmalıdır. Derslerde farklı duyulara hitap edecek çeşitli araçlar kullanılmalıdır. Yazınsal nitelikli çocuk ve gençlik kitapları Türkçe ve edebiyat öğretiminin amaçlarına ulaşma sürecinde kullanılacak en önemli araç-gereçlerdir. Dilbilgisi öğretimi ayrı bir ders gibi düşünülmemeli, anlama-anlatma etkinlikleri ile birlikte yürütülmelidir. Türkçe ve edebiyat öğretimi beceri kazandırmaya yönelik olarak yapılmalıdır. Türkçe ve edebiyat öğretimi ortamlarında, öğretimin amacına ulaşmada katkıda bulunacak ve öğrencinin düzeyine uygun ödevler verilmelidir.

Türkçe ve Edebiyat Öğretimi Ortamlarında Özerk Benlikli Birey Yetiştirme başlıklı ikinci bölümde, birey ve özerk benlikli birey kavramları kuramsal olarak açıklanmış; özerk benlikli birey yetiştirmenin neden önemli olduğu sorusu yine kuramsal düzlemde şöyle yanıtlanmıştır:

“Bireylerin aldığı kararlar o toplumda yaşayan insanların yaşam standartlarını ve koşullarını belirler. Birey olamamış, bireyleşme sürecini tamamlayamamış, başkalarının güdümünde olan insanların toplumsal yaşam adına vereceği kararlar son derece tehlikeli olabilir. Başka bir söyleyişle, eğer toplumlar özerk benlik duygusu yetiştirmiş bireyler yetiştir(e)mezlerse bu durum, yaşamın her alanında yanlış kararların alınmasına neden olabilir. Toplum yaşamını belirleyen önemli konularda taraflı, güdümlü, ezbere, bilinçsizce, duyarsızca ve doğal olarak yanlış kararlar alınır.” (Aslan 2017: 16-17)

Kitabın ikinci bölümünde bu doğrultuda, özerk benlikli birey yetiştirme sürecinde dil ve edebiyat öğretimi; bu süreçte rol olacak

öğretmenlerin özellikleri; derslerde kullanılan metinlerin, soruların, materyallerin, öğretim yöntem ve tekniklerinin, etkinliklerin, ödevlerin, ders kitaplarının ve öğretim programının nasıl olması gerektiği; bu süreçte çocuk ve gençlik edebiyatının rolü; yine bu süreçte dilbilgisine, yazılı anlatım çalışmalarına, farklı sanat olanaklarına ne şekilde yer verilmesi gerektiği konuları ele alınmıştır. Yazarın kuramsal düzlemde ele aldığı bu konulardan ortaya çıkan sonuç, özerk benlikli birey yetiştirme sürecinde Türkçe ve edebiyat öğretimi ortamlarının çok önemli olduğudur. Aslan'a göre, kişilerin duygu ve düşünce yönünden eğitilmesini sağlayan Türkçe ve edebiyat öğretim ortamlarında öğretmenler, küçük yaşlardan itibaren özerk olma eğiliminde olan çocuğun bu yönünü destekleyecek etkinlikler düzenlemeli, derslerini bu doğrultuda kurgulamalıdır. (Aslan 2017: 40)

Kitabın *Türkçe ve Edebiyat Öğretimi Ortamlarında Düşünme Becerilerini Geliştirme* başlıklı üçüncü bölümünde, öncelikle düşünme, üst düzey düşünme becerileri ve bu becerilere sahip bireylerin özellikleri ve Türkçe ve edebiyat öğretimi ortamlarında düşünce becerilerinin geliştirilmesi ile Türkçe ve edebiyat öğretiminde eğitim durumu konuları kuramsal bağlamda ele alınmıştır. Sonrasında bu kuramsal çerçeveden yola çıkılarak dilsel ve düşünsel becerileri geliştirecek bir eğitim durumu örneği sunulmuştur. 9. sınıf, Türk edebiyatı dersine yönelik olan bu eğitim durumu örneği, nitelikli metinlerin yanı sıra farklı sanatsal uyarılarla da desteklenmiş bir örnektir. Bu bağlamda güzel sanatların anlatım olanakları ile yazınsal metinlerin anlatım gücünü birleştirmektedir.

Türkçe ve Edebiyat Öğretimi Ortamlarında Dilbilgisi Öğretimi başlıklı dördüncü bölümde kuramsal çerçeve çizilirken öncelikle dilbilgisi ve dilbilgisinin bölümleri ele alınmıştır. Sonrasında Türkçe dilbilgisi öğretiminde yaşanan sorunlara değinilmiş, dilbilgisi öğretiminin nasıl olması gerektiği tartışılmıştır. Bu doğrultuda dilbilgisi öğretiminin metin odaklı yapılması gerektiği belirtilmiştir. Bu kuramsal çerçeve sonrasında yazar, kuramsal çerçevede ortaya koyduğu düşüncesinden yola çıkarak, metin odaklı bir dilbilgisi öğretiminin nasıl olması gerektiğini örnek bir eğitim durumuyla somutlaştırmıştır. Bu bağlamda 8. sınıf Türkçe dersine yönelik örnek eğitim durumunda, metin temelli dilbilgisi öğretiminin bir örneği ortaya konulmuştur.

Beşinci bölüm, *Türkçe ve Edebiyat Öğretimi Ortamlarında Güldürü Fıkraları* başlığını taşımaktadır. Bu bölümün kuramsal kısmında metin, metin türü ve bir metin türü olarak güldürü fıkraları üzerinde durulmuş ve Nasrettin Hoca fıkralarının özellikleri ortaya konulmuştur.

Bu şekilde çizilen kuramsal çerçeveden yola çıkılarak Nasrettin Hoca fıkralarına metin türü olarak yer veren, 10. sınıf Türk edebiyat dersine yönelik bir öğretim durumu örneği sunulmuştur.

Kitabın altıncı bölümü *Türkçe ve Edebiyat Öğretimi Ortamlarında Kısa Filmler* başlığını taşımaktadır. Bu bölümde öncelikle Türkçe ve edebiyat öğretimi ortamlarında görsel-işitsel materyallerin gerekliliği üzerinde durulmuş, kısa filmin özellikleri ele alınmıştır. Sonrasında Türkçe ve edebiyat öğretmenleri kısa filmlerden hareketle öğretimin amacına uygun ne tür etkinlikler yapabilirler sorusu ders sürecinde etkili olabilecek önerilerle yanıtlanmıştır. Bu öneriler şu şekilde özetlenebilir: Öğretmenler derste kullanacakları yazınsal metnin iletisine uygun bir kısa filmi dikkat çekme aşamasında kullanabilirler. Kısa filmi asıl ders materyali olarak kullanıp dersi yazınsal metinlerle destekleyebilirler. Dinleme-izleme becerilerine yönelik etkinliklerde kısa filmlerden yararlanabilirler. Öğrencilerin sözcük dünyalarını geliştirmede kısa filmlerden yararlanabilirler. Film anlatırma çalışmaları yaparak konuşma becerilerine yönelik kazanımları gerçekleştirebilirler.

Sonuç olarak, Doç. Dr. Canan Aslan tarafından yazılan *Örnek Eğitim Durumlarıyla Türkçe-Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi* başlıklı kitap, Türkçe ve Türk dili ve edebiyatı öğretimi alanlarına yönelik kuramsal düzlemde önemli düşünceler ortaya koymakta; bu düşüncelerden yola çıkarak uygulamaya yönelik eğitim durumu örnekleri sunmaktadır. Kitaba genel olarak bakıldığında, yazarın Türkçe ve Türk dili ve edebiyatı öğretimine yönelik sunduğu eğitim durumu örneklerinin kuramsal düzlemde ortaya konan düşünceleri uygulamaya yönelik olarak somutlaştırdığı söylenebilir. Bu bağlamda kitap, Türkçe ve Türk dili ve edebiyatı öğretimi alanyazımında önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Bununla birlikte kitabın uygulamaya dönük yönüyle Türkçe ve Türk dili ve edebiyatı öğretmenleri ile öğretmen adayları için önemli bir kaynak niteliğinde olduğu söylenebilir.